

Identity-Based Contemporization; Case Study: Iran Contemporary Urban Districts in Pahlavi Era

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Aghaeimehr M.¹ MSc,
Gharehbaglou M.*¹ PhD

How to cite this article

Aghaeimehr M, Gharehbaglou M. Identity-Based Contemporization; Case Study: Iran Contemporary Urban Districts in Pahlavi Era. Naqshejahan- Basic studies and New Technologies of Architecture and Planning. 2020;10(1):11-18.

¹Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran

*Correspondence

Address: Tabriz Islamic Art University, Azadi Boulevard, Hakim Nizami Ganjavi Square, Tabriz, Iran. Postal Code: 5164736931.
Phone: +98 (41) 35541812
Fax: +98 (41) 35541812
m.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

Article History

Received: January 12, 2020
Accepted: May 26, 2020
ePublished: June 20, 2020

ABSTRACT

The most extensive contemporization of Iranian urban districts began in the first Pahlavi Era. During this period, coming Reza Shah's modernist government to power, renovation projects began and the face of many cities in Iran is changed. In this regard, the examination of the state of identity from two theoretical and practical dimensions during this period seems to be a reviewable and essential matter. The question that arises here is what is the position of identity in the theoretical dimensions and practical measures of planning and implementing urban contemporization plans carried out between 1925 and 1978?. To answer the questions, the present study is conducted by analytical-descriptive research method. In this regard, the projects implemented in the years 1925 to 1978 are classified in two first and second Pahlavi periods. Finally, the approach of each period and its measures are analyzed in terms of tendency towards differentiation, similarity, and unity in the realization of identity. The results show that the approach to identity in the first Pahlavi Era is in its tendency towards modernity and renovation as development symbol, and in the second Pahlavi Era, with the tendency of regeneration and contemporization plans, the approach is moving from predominance of the distinction of identity towards the continuing and preserving unity in identity

Keywords Identity; Contemporization; Iran Historic Urban Districts; Pahlavi Era

CITATION LINKS

[1] Identity in contemporary architecture of Islamic countries: Case study: Saudi Arabia [2] Excellent architecture: The grammar of Iran's future architecture [3] The perspective of the Islamic Republic of Iran in the field of art [4] Introduction to contemporary architecture from east to west [5] High-performance architecture: Search for future legacy in contemporary Iranian architecture [6] Discourse of high-performance architecture: A method to understand contemporary architecture [7] Architecture and identity-explanation of the meaning of identity in pre-modern, modern and post-modern eras [8] Identity and identity with space [9] Criteria for recognizing and evaluating the physical identity of cities [10] Urban restoration, definitions, theories, experiences, world charter and resolutions, urban methods and actions [11] Contemporary principles and basics of contemporary architecture in ancient, valuable and historical textures [12] Comparative analysis of foreign and internal regeneration & pathfinding for Urban distressed areas in Iran [13] Urbanism culture [14] Investigating the process of technology's entry into modern architecture [15] Contemporary urban development, the future worn-out textures [16] Contemporary Iranian architecture: In the struggle between tradition and modernity [17] The role of Western Orientalists in restoration of historical buildings during the Pahlavi era, Iran (1925-1979) [18] rc.majlis.ir/fa [19] From shaar to shahr [20] Formation and features of tehran urban parks during the reign of first Pahlavi Period, case study: Tehran national garden (Baq-EMelli) [21] Stylistics and theoretical foundations in contemporary Iranian architecture [22] Modernist currents entry to contemporary Iranian architecture [23] Conservation and development in Iran, analysis of restoration experiences in the valuable textures of Iranian historical cities [24] The involvement of Western Orientalists in cultural heritage affairs during the Pahlavi Era, Iran (1925-1979) [25] Building Iran: Modernism, architecture, and national heritage under the Pahlavi Monarchs [26] Investigating of urban resolutions evolution in Iran [27] region12.tehran.ir [28] www.caoi.ir [29] Overview of design concepts of traditional Iranian architecture and its reflections in Iranian contemporary architecture

مختلف تاکید شده است، فقدان منابع و پژوهش‌های مدون در این حوزه، بر پیچیدگی‌ها و ابهام‌های موجود می‌افزاید و به ناکارآمدی آنها در تحقق هویت‌مندی معماری و تحولات معاصر شهری می‌انجامد [3,4].

مبانی نظری

معماری حاصل اندیشه‌های انسانی است و خصوصیات آن تعریف‌کننده ایده‌ها، آرمان‌ها و اندیشه‌های سازندگان آن به شمار می‌آید. از این رو می‌توان حفاظت از آثار ارزشمند معماری را بهترین شیوه برای شناخت هویت، ارزش‌ها و مفاهیم دوران معاصر برای نسل‌های آینده دانست [5].

این شناخت از طریق تحلیل شکلی-محتوایی آثار و تحولات هر دوران قابل حصول است. بستر یا زمینه‌ای که اثر معماری در آن شکل می‌گیرد، نخستین مبحثی است که می‌تواند براساس الگوی ارائه‌شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد [6]. البته در فرآیند تحولات، ابعاد گوناگونی چون "مبانی و مفاهیم"، "فرم و شکل"، "فناوری ساخت"، "مصالح" و "رابطه با بافت زمینه" مورد تحلیل قرار می‌گیرد [1]. که در حیطه‌های نظری و عملی قابل دسته‌بندی هستند. بررسی تعامل میان نظر و عمل از این نظر مهم است که گم‌شدن ارزش‌ها و گسیختگی بین نظر و عمل یکی از اصلی‌ترین ریشه‌های بحران هویتی در حوزه فرهنگ جهانی است.

هویت در معماری

از آنجا که هویت اعتبار خود را از تشخیص می‌گیرد، مهم‌ترین شرط هویت‌مندی قابل تشخیص‌بودن است. بر این اساس، نخستین گام در راستای تشخیص هویت، امکان بازشناسی پدیده براساس شباهت‌های آن با پدیده‌های هم‌سنخ و تفاوت‌هایش با پدیده‌های غیرهم‌سنخ در ذهن است [7]. در واقع بازشناسی به معنی شناسایی اشیا نیست، بلکه تجربه معنا و مفهوم آن نیز هست. از این منظر هویت مکان به دو جنبه مختلف شامل ابعاد درونی و بیرونی ادراک مکان قابل تقسیم است. در بعد درونی تشابهات و در بعد بیرونی تفاوت و تمایز عامل هویت‌مندی می‌شود. تشخیص هویت نوعی ارزش‌گذاری یا تعیین کیفیت است که در ارتباط با اندوخته‌های ذهنی فرد از تجربیات مستقیم تا فرهنگ و سنت او است [8]. میرمقتدایی [9] سه شرط شامل "تمایز آن از غیر و تشابه آن به خودی"، "حفظ تداوم در عین تشابه" و "حفظ وحدت در عین کثرت" برای هویت کالبدی مطرح می‌کند. بر این اساس هویت کالبدی صفات و خصوصاتی است که کالبد را از غیر متمایز می‌سازد و شباهتش را با خودی آشکار می‌کند. این صفات باید به شکلی باشند که کالبد شهر، در عین تداوم زمانی، در حال تحول و تکامل باشد و یک کل منسجم را منجر شود. به این ترتیب تشابه و تداوم و حفظ وحدت از مهم‌ترین شاخص‌های شکل‌گیری هویت جمعی در تحولات شهری است که هم در احداث و توسعه‌های جدید و هم در شیوه مداخله در بافت‌های قدیمی قابل بررسی است. بنابراین شیوه مداخله در بافت‌های کهن شهری، جلوه‌ای از هویت معماری و شهرسازی دوران خود محسوب می‌شود که می‌تواند در حفظ میراث هویتی گذشته و تبدیل آنها به ثروت‌های هویتی معاصر تأثیر به‌سزایی داشته باشد.

معاصر سازی هویت- مبنا

به‌طور کلی شیوه مداخله در بافت‌های کهن شهری در دنیا، روندی از بازسازی به نوسازی، نوسازی به بازآفرینی و بازآفرینی به معاصر سازی را

معاصر سازی هویت- مبنا؛ نمونه موردی: بافت‌های شهری معاصر ایران در دوره پهلوی

معین آقایی‌مهر MSc

گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

مینو قره‌بگلو PhD

گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

چکیده

وسیع‌ترین عملیات معاصر سازی بافت‌های کهن شهری ایران از دوره پهلوی اول آغاز شد. در این دوره، با روی کار آمدن دولت نوگرایی رضاشاه، پروژه‌های نوسازی آغاز و چهره بسیاری از شهرهای ایران دگرگون شد. در این راستا بررسی جایگاه مساله هویت از دو بعد نظری و عملی در این دوره قابل بررسی و ضروری به نظر می‌رسد. سئوالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که مساله هویت در ابعاد نظری و اقدامات عملی برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های نوسازی و بهسازی شهری انجام‌شده در فاصله سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ از چه جایگاهی برخوردار بوده است؟ برای پاسخ به این سئوال، مطالعه حاضر با روش تحقیق تحلیلی-توصیفی انجام شده است. در این راستا طرح‌های اجرا شده در سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ در دو دوره پهلوی اول و دوم دسته‌بندی شده‌اند. نهایتاً رویکرد هر دوره نسبت به مساله هویت و اقدامات آن از منظر توجه به تمایز و تشابه و وحدت در تحقق هویت‌مندی تحلیل شده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که رویکرد هویتی دوره پهلوی اول در گرایش به نوگرایی و رویکرد نوسازی، به‌عنوان نماد توسعه‌یافتگی است و در دوره پهلوی دوم، با گرایش به الگوهای بازآفرینی و معاصر سازی شهری، از غلبه وجه تمایز هویت به سوی وجه تداوم و حفظ وحدت در هویت در حرکت است.

کلیدواژه‌ها: هویت، معاصر سازی، بافت‌های کهن شهری ایران، دوره پهلوی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۰۶

نویسنده مسئول: m.gharehbaglou@tabriziau.ac.ir

مقدمه

هویت اسلامی یکی از آرمان‌هایی است که اغلب کشورهای اسلامی، به‌خصوص کشورهای اسلامی غرب آسیا، بیش از هر زمان دیگر بر روی آن تمرکز کرده‌اند و فعالیت‌های فرهنگی و سیاسی در سال‌های اخیر بیش از هر زمان دیگری بر احیای هویت‌گرایی متمرکز شده است [1]. از سال‌های اولیه پس از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون، تحقق هویت‌مندی همواره در سرلوحه فعالیت‌های جامعه علمی و تخصصی ایران قرار داشته و در این راستا، فعالیت‌های مهم و تأثیرگذاری نیز انجام شده است [2]. و اما فعالیت‌های انجام‌شده نسبت به جایگاه و اهمیت و ضرورت موضوع، بسیار محدود است. در این خصوص پژوهش‌های متعددی به بررسی مساله جهانی‌شدن و چالش‌های هویتی پیش روی آن در ایران پرداخته‌اند، اما تنها تعداد اندکی از پژوهش‌ها با تعمیم این مساله به معماری به بررسی تعامل و تقابل میان مساله هویت و معاصر سازی بافت‌های شهری در دوره پهلوی پرداخته‌اند و با وجود اینکه در اسناد رسمی ایران نظیر قانون اساسی، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، قانون برنامه پنج‌ساله پنجم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) و نقشه جامع علمی ایران، بر توجه بر هویت اسلامی- ایرانی به شکل‌های

از نظر مادی به معنی دخل و تصرف در اثر، برای گفت‌وگوی خلاق بین ارزش‌های پایدار کهن و ارزش‌های والای معاصر است و نه تصمیم‌های مقطعی گذرا [10]، به شکلی که میراث مادی و فرهنگی را به ثروت مادی و فرهنگی مبدل می‌کند. از این منظر می‌توان تحولات بافت‌های کهن شهری را از سه جنبه نحوه برخورد با میراث گذشته، چگونگی ارتباط ساختار معاصر با ساختار بافت قدیم و شیوه تشخیص و شکل‌گیری بافت و آثار معاصر در تشابه یا تمایز با بافت قدیم مورد بررسی قرار داد. "مبانی و مفاهیم" مورد استفاده در معاصر سازی در سبک معماری و شیوه مداخله در بافت، "فرم و شکل" از نظر معاصر، سنتی یا تلفیقی بودن آن، "فناوری ساخت" در نحوه استفاده از تکنولوژی‌های سنتی یا معاصر، "مصالح" از نظر هماهنگی یا متضاد بودن با مصالح سنتی از نظر وجه تشابه و تمایز هویت، توجه به زمینه در نحوه تعامل ساختار بافت معاصر با بافت کهن برای حفظ وحدت و انسجام بافت معاصر سازی شده در عین کثرت و حفاظت از آثار ارزشمند بافت برای تداوم هویت گذشته می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد. شکل ۱ سطوح تحقق مولفه‌های هویت‌مندی در معاصر سازی بافت‌های کهن شهری را نشان می‌دهد.

شکل ۱ سطوح تحقق مولفه‌های هویت‌مندی در معاصر سازی بافت‌های کهن شهری

ابزار و روش‌ها

وسیع‌ترین عملیات معاصر سازی بافت‌های کهن شهری ایران از دوره پهلوی اول آغاز شد، دوره‌ای که منجر به شروع عصر مدرنیته و ظهور فناوری‌های نوین در ایران شد [14]. در این دوره و با روی کار آمدن دولت نوگرایی رضاشاه، در پی تحولات جهانی و پیوستن ایران به موج توسعه صنعتی دنیا و تحولات نوین شهر سازی، پروژه‌های نوسازی آغاز و چهره بسیاری از شهرهای ایران دگرگون شد. در این راستا بررسی جایگاه مساله هویت از دو بعد نظری و باز نمود ابعاد نظری آن در طرح‌های عملیاتی اجرا شده در این دوره قابل بررسی و ضروری به نظر می‌رسد. سوالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که مساله هویت در ابعاد نظری و اقدامات عملی برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های نوسازی و بهسازی شهری انجام شده در فاصله سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ از چه جایگاهی برخوردار بوده است؟

مطالعه حاضر به روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. در این راستا

طرح‌های اجرا شده در سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ در دو دوره پهلوی اول و دوم دسته‌بندی شده‌اند. در مبحث بعدی اصول و رویکردهای حاکم بر طرح‌های اجرا شده در هر دوره استخراج و مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است. نهایتاً رویکرد هر دوره نسبت به مساله هویت و اقدامات آن از منظر توجه به گرایش به تمایز و تشابه در تحقق هویت‌مندی تحلیل شده است.

یافته‌ها

بافت‌های تاریخی امروز، بخشی از بافت شهرهای ایران به‌یادگار مانده از یک یا دو قرن گذشته و حتی نیمه اول قرن حاضر هستند که اکثر آنها علی‌رغم واجد ارزش بودن از نظر تاریخی و فرهنگی به فرسودگی گراییده‌اند [15]. به نظر می‌رسد طرح‌های معاصر سازی این دوره هم از جنبه عملی و هم از دیدگاه نظری دنباله‌روی سیاست‌های معاصر سازی غرب بوده است. در ادامه به بررسی تحولات و

سیاست‌های مداخله در این بافت‌ها پرداخته می‌شود.

معاصرسازی در دوره پهلوی اول

با قدرت گرفتن رضاخان، نوگرایی ایران شتاب بیشتری گرفت [16]. در دوره پهلوی اول دخالت در بافت‌ها با رویکرد تخریب و نوسازی، روش مداخله در آثار ارزشمند تاریخی در طرح‌های توسعه بازسازی و حفاظت از آثار و صنایع به روش حفاظتی-تزیینی بوده و عموماً به آثار معماری حفاظت‌شده کاربری موزه‌ای اعطا شده است. این دیدگاه در اندیشه‌های *لوکا بلترامی* مشهود است [11]. تقدم زمانی طرح دیدگاه‌های *بلترامی* و نظریه‌پردازان هم‌دیدگاه او بر مصوبات و اقدامات این دوره نیز موید این مساله است.

اقدامات نظری دوره پهلوی اول شامل تاسیس انجمن حفظ آثار ملی (۱۳۰۰)، استخدام معماران و باستان‌شناسان خارجی از جمله *آرتور یوپ* و همسرش *فیلیس اکرم* (۱۳۰۴)، *ارنست هرتسفلد* (۱۳۰۶)، *آندره گدار* (۱۳۰۷) و *ماکسیم سیرو* (۱۳۱۰) و در نهایت تصویب قوانین و مصوباتی چون قانون حفظ آثار ملی و عتیقات (۱۳۰۹/۸/۱۲) و قانون احداث و توسعه معابر (۱۳۱۲/۸/۲۳) بود [17, 18]. از جمله اقدامات عملی دوره پهلوی اول می‌توان به تخریب گسترده آثار و بافت‌های تاریخی، توسعه معابر و خیابان‌کشی‌ها و تبدیل خیابان به عنصری مسلط، مختص تردد و لبه عینی تقسیمات نوین اقتصادی و سیاسی، احداث پارک‌های عمومی با عنوان باغ‌های ملی و پارک‌های عمومی و فضاهای سبز متعلق به بناهای دولتی، مانند باغ‌های ملی تهران و قزوین و یزد و باغ بلدیه تهران، احداث ساختمان‌های دولتی و مراکز صنعتی و کارخانه‌های گوناگون، ظهور فناوری‌های نوین، مصالح، عناصر و فضاهای جدید معماری چون فولاد، سیمان و بتن نمایان، پرهیز از تزیین و استفاده از احجام هندسی و خالص در طراحی فضاهای عمومی به شکلی که ورود عناصر و مصالح جدید چهره معماری ایران را به‌طور کلی تغییر داد و در نهایت ثبت و طبقه‌بندی و بزرگداشت بزرگان و آثار ملی ایران اشاره کرد [11, 19-22].

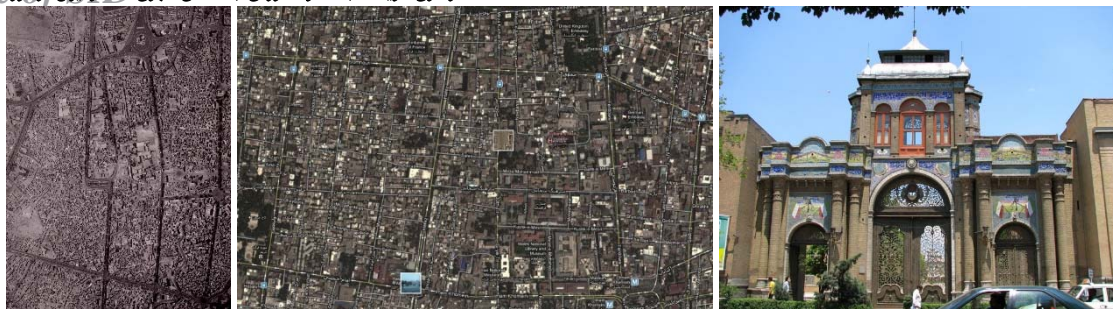
شکل ۲ سردر باغ ملی تهران، بخشی از خیابان‌کشی‌های دوره پهلوی در بافت تاریخی تهران و خیابان‌کشی‌های دوره پهلوی در بافت تاریخی کرمانشاه را نشان می‌دهد [11].

معاصرسازی در دوره پهلوی دوم

در ابتدای دوره پهلوی دوم روش مداخله در آثار ارزشمند تاریخی در طرح‌های توسعه، بازسازی و حفاظت از آثار به روش حفاظتی-تزیینی بوده و عموماً به آثار معماری حفاظت‌شده، کاربری موزه‌ای اعطا شده است. در اواخر این دوره معاصرسازی و اعطای کاربری معاصر برای حفاظت از آثار مشاهده می‌شود. این دیدگاه در اندیشه‌های *بنه ولو* و *الکساندر* بیشتر مشهود است [11]. تقدم و تطابق زمانی طرح دیدگاه‌های *بنه ولو* و *الکساندر* بر مصوبات و اقدامات این دوران نیز موید این مساله است. همچنین عقب‌ماندن اقدامات عملی از اقدامات نظری در برنامه‌های این دوره مشاهده می‌شود.

از اقدامات نظری دوره پهلوی دوم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- تصویب اساس‌نامه جدید انجمن حفظ آثار ملی (۱۳۲۳) و تاکید بر حفظ میراث فرهنگی [11]
 - ۲- اصلاحیه قانون حفظ آثار ملی (۱۳۲۳) و افزودن آثار دوره قاجار به لیست آثار ملی [23]
 - ۳- تهیه و اجرای برنامه‌های توسعه ایران (۱۳۲۷-۱۳۵۶) در پنج دوره پنج‌ساله
 - ۴- خروج کاوش‌های باستان‌شناسانه از انحصار باستان‌شناسان فرانسوی و خارجی (۱۳۴۰-۱۳۲۰) [17]
 - ۵- به‌کارگیری کارشناسان ایرانی (۱۳۴۶-۱۳۵۷) [24, 25]
 - ۶- تصویب قوانین و مصوباتی چون قانون خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفاظت از آثار تاریخی (۱۳۴۷/۹/۲۶) و قانون ثبت آثار ملی (آثار غیرمنتقولی را که از نظر تاریخی یا شئون ملی واجد اهمیت باشند، صرف‌نظر از تاریخ ایجاد یا پیدایش آن) [18]
 - ۷- برگزاری نشست‌ها و همایش‌هایی مانند نخستین کنگره بین‌المللی معماران (وزارت آبادانی و مسکن، اصفهان، شهریور ۱۳۴۹)؛ سمینار مرمت بناها و شهرهای تاریخی (دانشگاه تهران، تهران، آذر ۱۳۵۰)؛ نخستین نشست معماری و شهرسازی مسکن، وزارت آبادانی و مسکن (تهران، دی‌ماه ۱۳۵۰)؛ دومین نشست معماری ایران (معماری امروز ایران، وزارت آبادانی و مسکن، تهران، اسفندماه ۱۳۵۱) [26]
 - ۸- تاسیس سازمان‌ها و وزارتخانه‌هایی در راستای تداوم هویت و حفاظت از آثار تاریخی، از جمله وزارت آبادانی و مسکن (۱۳۴۲)، وزارت فرهنگ و هنر (۱۳۴۳)، سازمان حفاظت آثار باستانی (۱۳۴۴) و وزارت اطلاعات و جهانگردی (۱۳۵۳) [11, 18]
- از اقدامات عملی این دوره که بسیاری از آنها با همت و حمایت انجمن حفظ آثار ملی و سازمان ملی حفاظت آثار باستانی و با پیگیری و طراحی کارشناسان ایرانی و خارجی انجام شد، موارد زیر را می‌توان برشمرد:
- ۱- ساخت بناهای آرامگاهی مانند آرامگاه سعدی، نادرشاه افشار، حکیم عمر خیام، شیخ فریدالدین عطار نیشابوری، کمال‌الملک، ابن‌سینا، باباطاهر عریان، صائب تبریزی، شیخ روزبهان، سیبویه، شیخ ابوالحسن خرقانی، شاه شجاع، ابن یمین فریومدی، ابوالحسن بیهقی، اوحدی مراغه‌ای و غیره
 - ۲- بزرگداشت چهره‌های ماندگار ملی و برگزاری جشن‌های ملی مانند جشن هزاره ابن‌سینا و ساخت تندیس‌های گوناگون از چهره‌های ماندگار ملی
 - ۳- تعمیر و مرمت بناهای تاریخی در شهرهای مختلف ایران
 - ۴- پاک‌سازی بناهای ارزشمند از بافت پیرامونی نظیر تکیه امیرچخماق یزد، گنبد سبز مشهد، بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی و حرم حضرت امام رضا^(ع)
 - ۵- توسعه معابر و شهرها و تخریب بافت‌های قدیمی
- شکل ۳ خانه قوام‌السلطنه- موزه آنگینه [27]، آرامگاه بوعلی با الهام از برج گنبد قابوس، باغ‌ها، حیاط‌ها و کاخ‌های ایران [28] و مقبره خیام، تلفیقی از شعر و هندسه و گنبد‌های ایرانی [29] را نشان می‌دهد.

شکل ۲) به ترتیب از راست: سردر باغ ملی تهران؛ بخشی از خیابان‌کشی‌های دوره پهلوی در بافت تاریخی تهران؛ خیابان‌کشی‌های دوره پهلوی در بافت تاریخی کرمانشاه

شکل ۳) به ترتیب از راست: خانه قوام السلطنه- موزه آبگینه؛ وسط: آرامگاه بوعلی با الهام از برج گنبد قابوس، باغ‌ها، حیاط‌ها و کاخ‌های ایران؛ سمت چپ: مقبره خیام، تلفیقی از شعر و هندسه و گنبد‌های ایرانی

بحث

شهرها گواه بر آن است که رویکردهای مبتنی بر توسعه همچنان قوی‌تر هستند و هرچند که روند مداخلات نسبت به دوره قبلی با آرامش و توازن خاصی همراه شده، اما همچنان سرعت تخریب بافت‌های باارزش شهری بسیار بیشتر از ظرفیت‌های حفاظتی پیش‌بینی‌شده است.

در ابتدای دوره دوم پهلوی، با بازنگری در قوانین و طرح‌های توسعه، در واکنش به نوسازی‌های دوره پهلوی اول، برنامه‌های حفاظتی سهم بیشتری در برنامه‌ها و سیاست‌های کلان جامعه می‌یابند، به شکلی که به تدریج قوانین حفاظتی تصویب و اجرا می‌شوند و به دنبال آن به خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفاظت از آثار تاریخی روی آورده می‌شود و این مساله به پاک‌سازی بناهای ارزشمند از بافت‌های پیرامونی می‌انجامد. حفاظت در این دوره با رویکرد موزه‌ای انجام شده است. در این دوره، برخلاف گروه روشنفکران در دوره رضاخان که غرب و دوران قبل از اسلام در ایران را الگویی برای پیشرفت می‌دیدند و ظهور دین اسلام را عاملی برای عدم رشد فرهنگ و تمدن ایرانی می‌دانستند، گروه جدید بر لزوم حفظ معماری بومی و سنت‌های ایرانی- اسلامی به‌عنوان میراث فرهنگی تاکید داشتند. برخلاف دوره پهلوی اول که بیشتر تحقیقات توسط غربی‌ها و مربوط به معماری و باستان‌شناسی دوران قبل از اسلام بود، در این دوره فعالیت‌هایی برای مستندسازی و ثبت بیشتر بناهای دوره اسلامی توسط معماران ایرانی انجام شد و گرایش به الگوبرداری از آثار دوره اسلامی ایران نیز در میان معماران افزایش یافت. از این رو، *آندره گدار* و دیگر طراحان غربی دوران رضاشاه جای خود را به معماران و باستان‌شناسان ایرانی دادند. در جدول‌های ۱ و ۲ رویدادهای دوره پهلوی از این منظر مرور و دسته‌بندی می‌شوند.

شکل‌گیری هویت همانقدر که به کالبد فضا بستگی دارد به رویدادهای جاری در آن نیز وابسته است. رویدادهایی که در دوره پهلوی اول در توسعه بافت‌های شهری رخ می‌دهند، به‌صورت اقدامات عملی مشهود، از زمان حکومت رضاشاه آغاز می‌شوند. این اقدامات در راستای تشابه به تحولات جهانی و دنباله‌روی طرح‌های توسعه در غرب بود. در این عصر نیازها و خواست‌های انسان به نیازهای فیزیکی و برآورده‌کردن امیال مادی فروکاسته می‌شود. تا جایی که مرزهای معماری نیز به مفهوم فراهم‌کردن فضایی شایسته برای زندگی انسان، تامین سرپناهی برای برآورده‌کردن نیازهای مادی تنگ و محدود می‌شود^[14]. این تشابه با توسعه صنعتی در غرب و با انقطاع از معماری گذشته و حتی با آسیب و تخریب تحولات پیوسته و تدریجی پیشین بافت‌های کهن شهری خصوصاً در خیابان‌کشی‌های دوره پهلوی اول رخ می‌داد. در این دوره رواج ملی‌گرایی (به جای بومی‌گرایی و توجه به هویت محلی و قومی) و گرایش به نوسازی، شرایط جدیدی را در ایران فراهم می‌کند. همچنین با تخاصم دولت پهلوی با خاندان قاجار، در دوره پهلوی اول، در پی تخریب بخش‌های وسیعی از بافت‌های قاجاری و جایگزینی آن با خیابان‌ها و آثار جدید بسیاری از عناصر هویتی از بین می‌رود، اما کم‌کم از شدت این تحولات کاسته و قوانینی برای کنترل تحولات شتاب‌زده این دوره به تصویب می‌رسد.

مفهوم توسعه در برنامه‌های اول و دوم توسعه به‌عنوان هدفی مستقل مطرح می‌شود، اما در برنامه‌های سوم و چهارم تاکید بر توسعه، همراه با حفظ میراث فرهنگی مورد توجه قرار می‌گیرد. اگرچه ادامه خیابان‌کشی‌های وسیع و گسترش محدوده فیزیکی

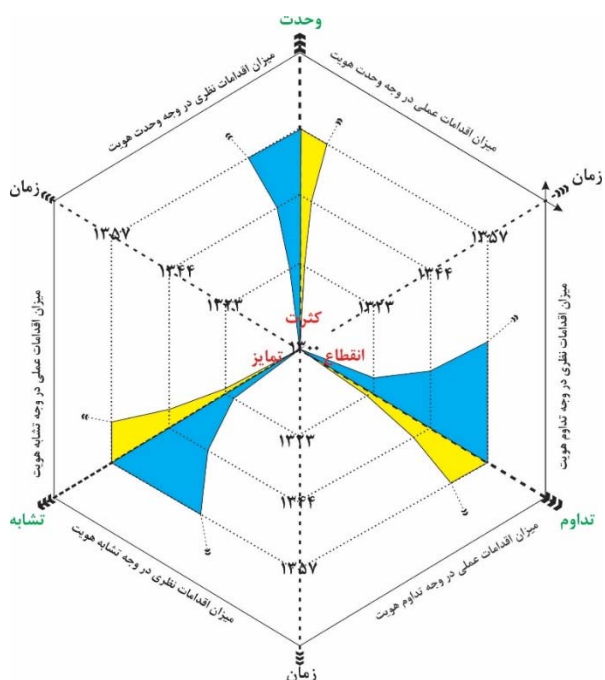
جدول (۱) مهم‌ترین اقدامات نظری و رویکرد هویتی آن در تحولات توسعه و حفاظت شهری ایران در دوره پهلوی

زمان	اقدامات نظری	شرح اقدامات	رویکرد هویتی	شرح رویکرد
پهلوی اول				
۱۳۰۱	انجمن حفظ آثار ملی؛ دوره اول (۱۳۰۱-۱۳۲۱)	ثبت و طبقه‌بندی آثار ملی ایران؛ تشکیل مجمع بین‌المللی به مناسبت هزارمین سال تولد فردوسی (۱۳۱۳) و چاپ هشت عنوان کتاب در خصوص ابنیه تاریخی ایران	تمایز- تداوم (غیر قاجار)	ثبت و حفظ آثار پیش از اسلام و قبل از دوره قاجار؛ تخریب آثار دوره قاجار و تمایز تحولات جدید با تحولات پیوسته الگوهای سنتی
۱۳۰۴: ۱۳۰۶-۱۳۰۷	استخدام باستان‌شناسان و کارشناسان خارجی	استخدام کارشناسان و باستان‌شناسانی چون آرتور پوپ و فیلیس اکرم‌ن (۱۳۰۴)، هرتسفلد (۱۳۰۶)، آندر گدار (۱۳۰۷)، ماکسیم سیرو (۱۳۱۰)	تمایز- تداوم آثار پیش از اسلام	آثار پیش از اسلام به‌عنوان الگویی برای پیشرفت ایران و ظهور دین اسلام عامل عدم رشد فرهنگ و تمدن ایران
۱۳۰۹	تصویب قانون حفظ آثار ملی و عتیقات	ثبت و حفاظت کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی تا اختتام سلسله زندیه؛ اهمیت آثار پیش از اسلام برای ثبت و حفاظت	تمایز- تداوم (از پیش از اسلام تا قبل از قاجار)	اهمیت الگوهای ایران پیش از اسلام؛ تخریب آثار دوره قاجار در پی خصومت خاندان پهلوی با آنها و تمایز تحولات جدید با تحولات پیوسته الگوهای سنتی
۱۳۱۲	قانون احداث و توسعه معابر و خیابان‌ها	تهیه نقشه‌های گذرینی و توسعه و اصلاحی برخی معابر؛ وضع ماده قانونی برای خرید و تخریب آثار واقع در طرح احداث و توسعه معابر	تمایز (انتقاع ساختار کهن بافت)	تشابه به الگوهای توسعه مدرن، توسعه تخریب آثار گذشته (خصوصاً قاجاری) و تمایز تحولات جدید با روند پیوسته توسعه سنتی
پهلوی دوم				
۱۳۲۳	اساس‌نامه جدید انجمن حفظ آثار ملی	تجلیل از بزرگان ایران و احیای نام آنان از راه نشر آثار و تندیس ایشان؛ نشر بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب و رساله از آثار بزرگان و جغرافیای تاریخی شهرهای ایران؛ تدوین قانون ایران در زمینه حفاظت از میراث فرهنگی	تشابه- تداوم	تمایز با آثار سنتی؛ توجه صرف به تک بناها؛ حفاظت موزه‌ای آثار معماری خصوصاً آثار پیش از اسلام
۱۳۲۳	اصلاحیه قانون حفظ آثار ملی و عتیقات	افزودن آثار و ابنیه دوران قاجار نیز به فهرست آثار تاریخی ایران	تشابه- تداوم	توجه صرف به تک بناها؛ حفاظت موزه‌ای آثار معماری خصوصاً آثار پیش از اسلام
۱۳۲۷-۱۳۳۴	برنامه اول توسعه ایران	تهیه طرح در دو قسمت اقتصادی و اجتماعی؛ تمرکز بر تعریض خیابان‌ها و محورهای موجود در بافت‌های تاریخی	تمایز	تخریب گسترده بافت‌های تاریخی در پی توسعه شتاب‌زده مشابه توسعه صنعتی غرب
۱۳۳۴-۱۳۴۱	برنامه دوم توسعه	آغاز تهیه طرح‌های جامع توسط مهندسین مشاور خارجی	تمایز	انتخاب مشاورهای غربی در توسعه شهری؛ بدون توجه فنی؛ اقتصادی و اجتماعی
۱۳۴۰-۱۳۵۷	استخدام کارشناسان و تحصیل‌کردگان ایرانی	تاکید بر لزوم حفظ معماری بومی و سنت‌های ایرانی اسلامی به‌عنوان میراث فرهنگی	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	افزایش توجه و گرایش به آثار دوره اسلامی؛ تفکر غالب غرب‌گرا و یا باستان‌گرا
۱۳۴۴-۱۳۴۶	برنامه سوم توسعه	تهیه طرح جامع برای هدایت رشد و توسعه ۱۷ شهر با تمرکز بر بخش کشاورزی، صنایع کوچک و مسایل اجتماعی	تمایز- تداوم	نوگرایی و توسعه شتاب‌زده؛ توسعه صنعتی؛ حفظ آثار ملی و میراث فرهنگی در طرح‌های توسعه
۱۳۴۲	تاسیس وزارت آبادانی و مسکن	تاسیس تشکیلات لازم برای هماهنگی تهیه و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های ساختمانی و مسکن و آبادانی و شهرسازی؛ ده‌سازی؛ انتقال بنگاه مهندسی سازمان برنامه به وزارت آبادانی و مسکن	تمایز- تداوم	تهیه طرح‌های تفصیلی و ساختمان‌سازی مشابه الگوهای غربی و توسعه شهرها در غرب
۱۳۴۳	تاسیس وزارت فرهنگ و هنر	کاوش‌های باستان‌شناسی جدید، کمک به طرح جامع ایران و یونسکو برای حفظ و حراست آثار باستانی و تاریخی	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	افزایش توجه به آثار باستانی؛ توجه به فرهنگ بومی و الگوهای مشارکت مردمی پست‌مدرن در حفظ آثار
۱۳۴۴	تشکیل سازمان حفاظت آثار باستانی	سامان‌دهی ساخت‌وسازهای جدید و حفاظت از بناهای تاریخی؛ پاک‌سازی بافت پیرامون آثار تاریخی	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	حفاظت موزه‌ای آثار معماری و توجه به تک بناها؛ تاکید بیشتر وجه تداوم هویت در حریم آثار تاریخی
۱۳۵۱	قانون خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفاظت از آثار تاریخی	تصویب قانون خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفاظت از آثار تاریخی؛ پاک‌سازی بافت پیرامون آثار تاریخی	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	حفاظت موزه‌ای آثار معماری و توجه به تک بناها؛ تاکید بیشتر وجه تداوم هویت در حریم آثار تاریخی
۱۳۴۷	قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری	وضع قوانین برای هماهنگی برنامه‌های شهرسازی و اعتلای هنر معماری ایران و رعایت سبک‌های مختلف معماری سنتی و ملی با لحاظ روش‌های نوین علمی و فنی	تمایز- تداوم- حفظ وحدت	تاکید بر وجه تشابه هویت و سنخیت فرهنگی و اقلیمی در توسعه
۱۳۴۷-۱۳۵۱	برنامه چهارم توسعه	نوسازی محلات قدیمی در قالب طرح‌های جامع؛ تعریف وظایف وزارت فرهنگ و هنر؛ نوسازی شهری	تمایز- تشابه- تداوم	حفاظت موزه‌ای آثار معماری و توجه به تک بناها؛ تاکید بیشتر وجه تداوم هویت در حریم آثار تاریخی و تمایز در نوسازی‌های شهری
۱۳۴۹	نخستین کنگره بین‌المللی معماران ایران	توصیه بر درک؛ نگهداری و ترکیب بناها و مجموعه‌های ارزشمند با بافت معاصر و مطالعه و تحقیق و تبادل دانشگاه‌ها	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	تاکید بر وجه تداوم هویت و سنخیت کالبدی و فرهنگی در طرح‌های توسعه
۱۳۵۰	سمینار مرمت بناها و شهرهای تاریخی	تدوین مقررات و ضوابط محدودکننده مداخله‌ها و تغییرات آزادانه در مراکز تاریخی؛ پیروی هر گونه مداخله در بافت‌های قدیمی و مجاور از آنها	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	تهیه و تصویب طرح‌های جامع و تفصیلی مانند الگوهای غربی (با منع مداخله در مراکز تاریخی در تهیه طرح‌ها)
۱۳۵۰	سمینار وجود و آینده مراکز مسکونی تاریخی در دانشگاه تهران	صدور قطع‌نامه سامان‌دهی آشفتنگی‌ها و دشواری‌ها و نیازهای روزمره؛ حمایت از بافت‌های سنتی تا آنجا که موجب اختلال در نظام شهری نشود	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	تاکید بر وجه وحدت هویت و سنخیت کالبدی و فرهنگی در طرح‌های توسعه
۱۳۵۱	دومین نشست معماری ایران	توصیه بر احیای مجموعه‌های شهری؛ تعیین حریم آثار؛ آموزش عمومی؛ سامان‌دهی تاسیسات شهری؛ مداخله اندیشیده و سنجیده دولت و وضع قوانین و مقررات حفاظتی	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	تاکید بر وجه تشابه و تداوم و وحدت هویت و سنخیت کالبدی و فرهنگی در طرح‌های توسعه و وضع قوانین مربوط به آن
۱۳۵۲-۱۳۵۶	برنامه پنجم توسعه	تاکید بر لزوم حفظ بافت‌های تاریخی و توجه به اصالت آنها	تمایز- تشابه- تداوم	توسعه شتاب‌زده و بلندپروازانه با تکیه بر نوسان قیمت جهانی نفت؛ دخالت‌های سیاسی و فرمایشی ناکارآمد؛ حفاظت موزه‌ای آثار تاریخی
۱۳۵۲	قانون ثبت آثار ملی وزارت اطلاعات و جهانگردی	اجازه به وزارت فرهنگ برای ثبت آثار ملی صرف‌نظر از تاریخ پیدایش	تداوم	توجه به فرهنگ و هویت ملی و وجه تداوم هویت
۱۳۵۳	جهانگردی	توسعه صنعت جهانگردی	تداوم	توجه به مساله گردشگری و وجه تداوم در حفظ آثار تاریخی

جدول ۲) مهم‌ترین اقدامات عملی و رویکرد هویتی آن در تحولات توسعه و حفاظت شهری ایران در دوره پهلوی

دوره	اقدامات عملی	شرح اقدامات	رویکرد هویتی	شرح رویکرد
پهلوی اول	احداث مراکز دولتی و صنعتی	ساخت ساختمان‌ها و محله‌هایی برای عملکردهای دولتی و مراکز صنعتی در پی نوگرایی و توسعه صنعتی پهلوی اول	تمایز- تشابه- کثرت	تمایز با توسعه سنتی؛ تشابه به الگوهای سنتی در برخی آثار
	احداث پارک‌های عمومی	به دنبال احساس نیاز به وجود فضای سبز عمومی و ابتدا در برخی شهرهای ایران همچون تهران و قزوین شکل گرفتند.	تمایز- تشابه- کثرت	نوگرایی در طراحی و استفاده از الگوهای اختلاطی
	فناوری‌های نوین و مصالح جدید	پیشرفت فناوریانه و ظهور مصالح جدید چون فولاد و بتن؛ پرهیز از تزئین و استفاده از احجام هندسی و خالص در طراحی فضاهای عمومی رایج شد.	تمایز	تمایز با فناوری‌های سنتی خصوصاً در ساخت ساختمان‌های دولتی و مراکز صنعتی
	توسعه و احداث معابر جدید	قطع و تخریب بافت‌ها و کوچه‌ها و راسته‌های بازارهای سنتی بعد از تصویب قانون توسعه و احداث معابر	تمایز- انقطاع و کثرت	انقطاع و بی‌توجهی ساختار نوین خیابان‌کشی‌های جدید به ساختار کهن شهرها
	تخریب گسترده آثار و بافت‌های تاریخی	عدم احتساب آثار دوره قاجار در آثار ملی و تخریب گسترده بناها و بافت‌های تاریخی	تمایز- انقطاع	انقطاع در روند توسعه بافت‌های کهن شهری و در حفاظت بناهای قاجاری
پهلوی دوم	ثبت و طبقه‌بندی و بزرگداشت بزرگان و آثار ملی ایران	ثبت و طبقه‌بندی آثار ملی ایران؛ تشکیل مجمع بین‌المللی به مناسبت هزارمین سال تولد فردوسی (۱۳۱۳) و چاپ هشت عنوان کتاب در خصوص ابنیه تاریخی ایران	تداوم- انقطاع	ثبت آثار، دوره قاجار را شامل نمی‌شد و در اقدامات، عموماً آثار پیش از اسلام ایران مورد توجه قرار گرفت.
	ساخت بناهای آرامگاهی	تاکید بر لزوم حفظ معماری بومی و سنت‌های ایرانی اسلامی به‌عنوان میراث فرهنگی در طراحی بناها	تشابه- تداوم- حفظ وحدت	توجه و گرایش به الگوهای ایرانی در طراحی؛ تداوم ساخت بناهای آرامگاهی و بزرگداشت چهره‌های ماندگار ملی
	بزرگداشت چهره‌های ماندگار ملی	برگزاری جشن‌های ملی مانند جشن هزاره ابن‌سینا و سفارش ساخت تندیس‌های گوناگون از چهره‌های ماندگار ملی	تداوم	تداوم یاد و بزرگداشت نام چهره‌های ماندگار ملی
	تعمیر و مرمت بناهای تاریخی ایران	تعمیر و مرمت بناهای تاریخی ایران با رویکرد موزه‌ای یا کاربری جدید عموماً اداری	تشابه- تداوم	تداوم و حفظ آثار (با کاربری عموماً موزه) و حفظ تشابه در الگوهای مرمتی و حریم آثار
	پاک‌سازی بناهای ارزشمند از بافت پیرامونی با حفظ و توسعه آثار ثبت‌شده و نوسازی بافت‌های پیرامون آن	پاک‌سازی بناهای ارزشمند از بافت پیرامونی با حفظ و توسعه آثار ثبت‌شده و نوسازی بافت‌های پیرامون آن	تداوم- انقطاع- حفظ وحدت	تداوم و حفظ وحدت در توسعه آثار ثبت‌شده مانند حرم امام رضا، شیخ صفی و غیره و انقطاع در الگوی گسترش بافت‌های پیرامون آنها
توسعه معابر و شهرها و تخریب بافت‌های قدیمی	توسعه شتاب‌زده، عامل تخریب بسیاری از بافت‌ها و آثار تاریخی بود. علی‌رغم افزایش اقدامات حفاظتی، بسیاری از بناهای ارزشمند توسط مالکان تخریب شدند تا درگیر محدودیت‌های قانونی نشوند.	انقطاع- کثرت	علی‌رغم افزایش مصوبات، سازمان‌ها و اقدامات حفاظتی، عملاً توسعه شتاب‌زده و تخلفات مالکان مانع از تداوم حفظ آثار و بافت‌ها می‌شد.	

غلبه وجه تمایز هویت به‌سوی وجه تداوم و حفظ وحدت هویتی در حرکت است. شکل ۴ میزان توجه به وجوه هویتی در معاصر سازی بافت‌های شهری ایران در دوره پهلوی را نشان می‌دهد.

شکل ۴) میزان توجه به وجوه هویتی در معاصر سازی بافت‌های شهری ایران در دوره پهلوی

نتیجه‌گیری

توجه به مساله هویت از نکات اساسی در معاصر سازی بافت‌های کهن شهری به شمار می‌رود. وجه تشابه و تمایز و وحدت هویت در برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های معاصر سازی در دوره پهلوی تحولاتی به همراه دارد. تخریب، نوسازی و بازسازی رویکردهای غالب در دوره پهلوی اول و مهم‌ترین مشخصه این دوران گرایش به نوگرایی و تقلید از غرب به‌عنوان نماد توسعه‌یافتگی است و این مساله تبلور وجه تمایز هویت در پهلوی اول و انقطاع از هویت سنتی معماری و شهر سازی ایران و تمایل به تشابه به هویت مدرن و توسعه صنعتی غربی به شمار می‌رود. در تحولات ابتدای دوره پهلوی دوم، تشابه به تحولات مدرنیته در غرب در برنامه‌ها مشاهده می‌شود. سپس تشابه به معماری ایران پیش از اسلام و در نهایت تشابه به آثار دوره اسلامی ایران نیز در آثار و اقدامات عملی ظهور می‌یابد و به خود رنگ می‌گیرد. رویکرد مداخله در بافت‌های کهن شهری در دوره پهلوی دوم با گرایش از الگوهای بازسازی و نوسازی به سوی بازآفرینی همراه است و قوانین و وزارتخانه‌ها و سازمان‌هایی که در این دوره تاسیس می‌شوند، هر کدام گام‌هایی در توجه به هویت ملی به شمار می‌رفتند، اما بعد عملی معاصر سازی بافت‌ها یک گام عقب‌تر بود و برنامه عملی مشخصی برای دستیابی به اهداف نظری، از جنس وحدت و تداوم و مشابه با تحولات پیوسته پیش از دوره پهلوی، در کنار هویت فناوریانه معاصر مشاهده نمی‌شود. اگرچه در دوره پهلوی دوم، با گرایش به بازآفرینی و معاصر سازی شهری، از

1st Edition. Tehran: Parham Naghsh; 2010. [Persian]

14- Parvizi E, Mahdavejad M, Bemanian MR. Investigating the process of technology's entry into modern architecture. *Armanshahr Archit Urban Dev.* 2016;8(15):1-14. [Persian]

15- Majedi H. Contemporary urban development, the future worn-out textures. *HOVIATSHAHR.* 2010;4(6):87-94. [Persian]

16- Bani Massoud A. Contemporary Iranian architecture: In the struggle between tradition and modernity. 1st Edition. Tehran: Century Architectural Art Press; 2009. [Persian]

17- Mehdizadeh S, Hanachi P. (2016). The role of Western Orientalists in restoration of historical buildings during the Pahlavi era, Iran (1925-1979). *HONAR-HA-YE-ZIBA.* 2017;21(3):5-14. [Persian]

18- rc.majlis.ir/fa [Internet]. Tehran: Islamic Parliament Research Center of the Islamic Republic of IRAN; Unknown Year [cited 2019 March 25]. Available from: rc.majlis.ir/fa. [Persian]

19- Habibi SM. From shaar to shahr. 4th Edition. Tehran: Tehran University Press; 2003. [Persian]

20- Habib F, Etesam I, Ghodusifar SH. Formation and features of tehran urban parks during the reign of first Pahlavi Period, case study: Tehran national garden (Baq-EMelli). *Armanshahr Archit Urban Dev.* 2014;11(6):61-73. [Persian]

21- Ghobadian V. Stylistics and theoretical foundations in contemporary Iranian architecture. 3rd Edition. Tehran: Royal Institute of Architecture Science; 2016. [Persian]

22- Mahdavejad M, Mansouri Mojoumard P. Modernist currents entry to contemporary Iranian architecture. *J Islam Iran City Stud.* 2015;6(21):19-30. [Persian]

23- Hanachi P, Darab D, Mahdavejad M. Conservation and development in Iran, analysis of restoration experiences in the valuable textures of Iranian historical cities. *HONAR-HA-YE-ZIBA.* 2007;(32):51-60. [Persian]

24- Mehdizadeh S, Shojaei RS. The involvement of Western Orientalists in cultural heritage affairs during the Pahlavi Era, Iran (1925-1979). *J Archit Conserv.* 2018;24(3):169-84.

25- Grigor T. Building Iran: Modernism, architecture, and national heritage under the Pahlavi Monarchs. *Arab Stud J.* 2012;20(1):204-8.

26- Honarvar N. Investigating of urban resolutions evolution in Iran. *Haftshahr Journal.* 2001;2(3):14-30. [Persian]

27- <http://region12.tehran.ir/> [Internet]. Tehran: Tehran District 12 Municipality; 2019 [2019 May 3]. Available from: <http://region12.tehran.ir/Default.aspx?tabid=86>. [Persian]

28- <http://www.caoi.ir/fa/projects/item/426> [Internet]. Tehran: Contemporary Architecture of Iran; 2019 [2019 July 30]. Available from: <http://www.caoi.ir/fa/projects/item/426>. [Persian]

29- Amirkhani M. Overview of design concepts of traditional Iranian architecture and its reflections in Iranian contemporary architecture. *Adv Nat Appl Sci.* 2014;8(12):78-87.

تشکر و قدردانی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تاییدیه اخلاقی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: معین آقایی‌مهر (نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی (۵۰٪)؛ مینو قره‌بگلو (نویسنده دوم)، پژوهشگر کمکی (۵۰٪)

منابع مالی: مطالعه حاضر مستخرج از پایان‌نامه دکتری تخصصی معماری آقای معین آقایی‌مهر است که با راهنمایی دکتر مینو قره‌بگلو و دکتر محمدتقی پیریابایی در دانشگاه هنر اسلامی تبریز در حال انجام است.

منابع

- 1- Mahdinejad M, Saadatjoo P. Identity in contemporary architecture of Islamic countries: Case study: Saudi Arabia. *J Islam Arch Res.* 2014;1(3):75-92. [Persian]
- 2- Mahdavejad M. Excellent architecture: The grammar of Iran's future architecture. Tehran: Tarbiat Modares University; 2019. [Persian]
- 3- Mahdavejad M. The perspective of the Islamic Republic of Iran in the field of art. Tehran: Expediency Council, Institute for Vision and Future Studies; 2018. [Persian]
- 4- Kamelnia H, Mahdavejad M. Introduction to contemporary architecture from east to west. Tehran: Architect Science; 2013. [Persian]
- 5- Mahdavejad M. High-performance architecture: Search for future legacy in contemporary Iranian architecture. *Armanshahr Archit Urban Dev.* 2017;9(17):129-38. [Persian]
- 6- Mahdavejad M. Discourse of high-performance architecture: A method to understand contemporary architecture. *HOVIATSHAHR.* 2017;11(2):53-67. [Persian]
- 7- Mahdavejad M, Bemanian M, Khaksar N. Architecture and identity-explanation of the meaning of identity in pre-modern, modern and post-modern eras. *HOVIATSHAHR.* 2010;4(7):113-22. [Persian]
- 8- Pakzad J. Identity and identity with space. *SOFFEH.* 1996;6:21-2. [Persian]
- 9- Mirmoghtadaei M. Criteria for recognizing and evaluating the physical identity of cities. *HONAR-HA-YE-ZIBA.* 2004;19(19):29-38. [Persian]
- 10- Habibi SM, Maghsoudi M. Urban restoration, definitions, theories, experiences, world charter and resolutions, urban methods and actions. 4th Edition. Tehran: Tehran University Press; 2009. [Persian]
- 11- Mahdavejad M, Aghaeimehr M. Contemporary principles and basics of contemporary architecture in ancient, valuable and historical textures. 1st Edition. Tehran: Tarbiat Modares University Press; 2018. [Persian]
- 12- Andalib A, Nikrah H, Adib A. Comparative analysis of foreign and internal regeneration & pathfinding for Urban distressed areas in Iran. *J Urban Dev Organ Haft Shahr.* 2012;3(39, 40):56-67. [Persian]
- 13- Cowan R. Urbanism culture. Blark Y, translator.